

İ.Ü. İktisat Fakültesi
Maliye Araştırma Merkezi Konferansları
Prof. Dr. Memduh YAŞA'ya Armağan

1963 ve 1990 GELİR VERGİSİ TARİFELERİNİN BİR KARŞILAŞTIRMASI VE VERGİ ADALETİ AÇISINDAN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Prof. Dr. Süleyman ÖZMUCUR
Boğaziçi Üniversitesi
Ekonomi Bölümü
Öğretim Üyesi

GİRİŞ

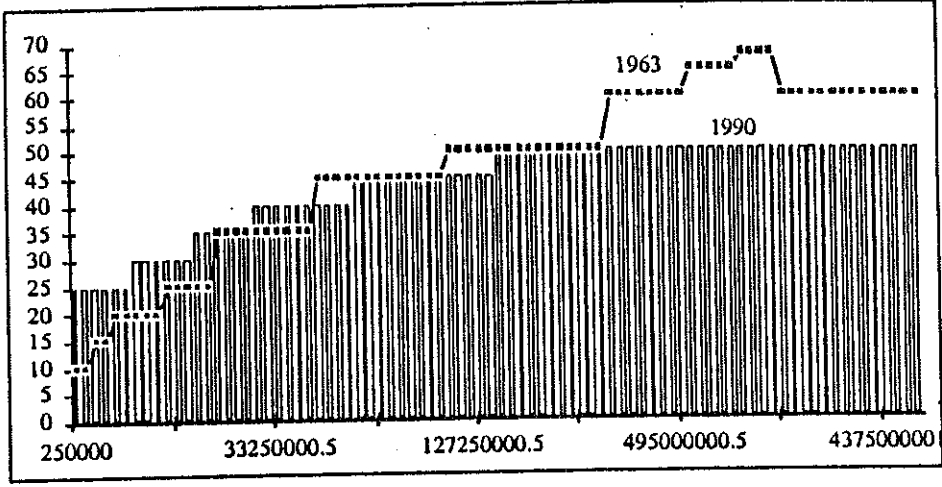
Bu makalenin amacı 1963 ve 1990 gelir vergisi tarifelerinin bir karşılaştırmasını yapmaktır.

Gelir vergisinin artan oranlılığı (müterakkilliği) gelirlerin daha adil dağılımında yardımcı olmaktadır. Bu çalışmada artan oranlılığın büyük ölçüde azaldığı belirlenmiştir.

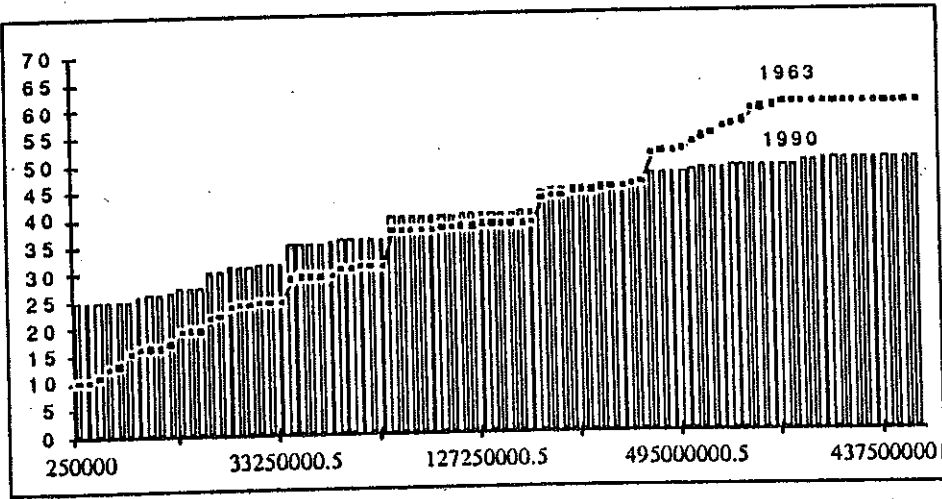
1963 gelirleri ve uygulanan oranların 1990 yılındakiler ile karşılaştırılması için 1963 gelirleri 1990 fiyatlarıyla da verilmiştir (Tablo 1). Bu dönemde fiyatlar 1047 misli artmıştır. 1963 yılındaki bir lira 1990'da bin lira olmuştur. 1963 yılında uygulanan en düşük oran yüzde 10, en yüksek ise yüzde 68'dir. Bir milyon (1990 yılı fiyatlarıyla bir milyar) liranın üstü için uygulanan oran yüzde 60'dır. Bu oranların çok yüksek olmalarının bir nedeni o dönemdeki istisnaların çokluğu olabilir.

1990 tarifesi ise yüzde 25 ile 50 arasında değişmektedir. 8 milyona kadar olan gelirlerden yüzde 25, 8 ile 16 milyon arasından yüzde 30, 16 ile 32 milyon arasından yüzde 35, 32 - 64 arasından yüzde 40, 64-128 arasından yüzde 45 ve 128 milyonun üstündeki gelirlerden yüzde 50 oranında vergi alınmaktadır. Ortalama oran yüzde 25 ile 50 arasındadır. Ancak hiç bir gelir düzeyinde yüzde 50 olmamaktadır. Bu 1963'de uygulanan düz orandan farklı bir durumdur.

Şekil 1 ve 2 iki tarife arasındaki farkların rahatlıkla görülmesini sağlamaktadır. Her iki yıldaki gelirler de 1990 fiyatlarıyla verilmektedir. 1963 yılında düşük gelirlere uygulanan vergi oranı daha düşük, yüksek gelirlere uygulanan vergi oranı daha yüksektir. 1963 tarifесinin gelir dağılımını düzeltici etkisi mevcuttur.

Şekil 1: 1963 ve 1990 Gelir Vergilerinde Marjinal Oranlar.

Şekil 2: 1963 ve 1990 Gelir Vergilerinde Ortalama Oranlar

Tablo 1 1963 tarifesinin 1990 yılındaki gelir düzeyini de vermektedir. 1963 tarifesine göre yüzde 25 uygulanan gelir 8 milyon değil, 30 milyondur. 2,6 milyona kadar olan gelirlerden alınan vergi oranı yüzde 10'dur. Yüzde 50 marjinal oranın uygulanmaya başlandığı gelir 120 milyondur. Bu rakam 1990'da kullanılmakta olan 128 milyona yakındır.

Sadece gelir vergisi tarifelerinin incelenmesi dahi daha az adil bir vergi sistemine geçilmiş olduğunu belgelemektedir. Dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içinde artan önemi gibi diğer konular başka bir makalenin konusu olacaktır.

Tablo 1: 1963 Tarifesi

Gelir aralığı	marjinal ortalama		1990 fiyatlarıyla gelirler		
	oran	oran.			
0	2,500	10	10.0000	0	2,617,500
2,501	5,000	15	12.5000	2,618,547	5,235,000
5,001	10,000	20	16.2500	5,236,047	10,470,000
10,001	25,000	25	21.5000	10,471,047	26,175,000
25,001	55,000	35	28.8636	26,176,047	57,585,000
55,001	115,000	45	37.2826	57,586,047	120,405,000
115,001	265,000	50	44.4811	120,406,047	277,455,000
265,001	490,000	60	51.6071	277,456,047	513,030,000
490,001	715,000	65	55.8217	513,031,047	748,605,000
715,001	1,000,000	68	59.2925	748,606,047	1,047,000,000
1,000,001	2,000,000	60	60	1,047,001,047	2,094,000,000
2,000,001	4,000,000	60	60	2,094,001,047	4,188,000,000
4,000,001	8,000,000	60	60	4,188,001,047	8,376,000,000
8,000,001	16,000,000	60	60	8,376,001,047	16,752,000,000
16,000,001	32,000,000	60	60	16,752,001,047	33,504,000,000
32,000,001	64,000,000	60	60	33,504,001,047	67,008,000,000
64,000,001	128,000,000	60	60	67,008,001,047	134,016,000,000
128,000,001	256,000,000	60	60	134,016,001,047	268,032,000,000
256,000,001	512,000,000	60	60	268,032,001,047	536,064,000,000
512,000,001	1,024,000,000	60	60	536,064,001,047	1,072,128,000,000

Tablo 2: 1990 Gelir Vergisi Tarifesi

Gelir gurupları		Marjinal Vergi oranı	Ortalama Vergi oranı
0	8,000,000	25	25.0000
8,000,001	16,000,000	30	27.5000
16,000,001	32,000,000	35	31.2500
32,000,001	64,000,000	40	35.6250
64,000,001	128,000,000	45	40.3125
128,000,001	256,000,000	50	45.1563
256,000,001	512,000,000	50	47.5781
512,000,001	1,024,000,000	50	48.7891
1,024,000,001	2,048,000,000	50	49.3945
2,048,000,001	4,096,000,000	50	49.6973
4,096,000,001	8,192,000,000	50	49.8486
8,192,000,001	16,384,000,000	50	49.9243
16,384,000,001	32,768,000,000	50	49.9622
32,768,000,001	65,536,000,000	50	49.9811
65,536,000,001	131,072,000,000	50	49.9905
131,072,000,001	262,144,000,000	50	49.9953
262,144,000,001	524,288,000,000	50	49.9976
524,288,000,001	1,048,576,000,000	50	49.9988
1,048,576,000,001	2,097,152,000,000	50	49.9994
2,097,152,000,001	4,194,304,000,000	50	49.9997